

Núm. 5 / Desembre de 2018

Índex

Articles

- S'ha aprovat el Protocol d'intervenció amb ossos als Pirineus
- La Casa de l'Os Bru millora els seus espais expositius
- Plantaciones de frutales para mejorar el hábitat del oso pardo
- Els ossos gormands. Danys a l'apicultura a la Val d'Aran.

Notícies breus

- La hibernació
- La Comissió Europea decideix cobrir tots els danys que provoquin els grans carnívors com els llops o els ossos
- Alliberament de dues osses al Bearn
- L'os bru al món

S'HA APROVAT EL PROTOCOL D'INTERVENCIÓ AMB OSSOS ALS PIRINEUS

Aquest Protocol servirà de base perquè les administracions implicades en la gestió de l'os bru als Pirineus puguin actuar davant conductes atípiques de determinats individus

Aquest document va ser impulsat per la Generalitat de Catalunya i el Conselh Generau d'Aran. Va ser elaborat pel Grup de Treball de l'Os Bru als Pirineus (format per personal tècnic del Ministeri de Transició Ecològica i dels governs de Catalunya, Aran, Aragó i Navarra). Posteriorment, va ser sotmès a consulta de les administracions implicades a proposta del Ministeri i ha estat aprovat per la Comissió Estatal per al Patrimoni Natural i la Biodiversitat. En l'elaboració del document s'han tingut en compte altres protocols adoptats en diverses poblacions d'Europa.

El Protocol defineix tres categories d'os segons la seva conducta:

- l'os habituat,
- l'os problemàtic (amb tres subcategories: condicionat per recursos tròfics d'origen humà, reiteradament depredador, i l'agressiu i perillós) i
- l'os amb problemes.

També defineix i recomana les característiques mínimes dels equips d'intervenció que cada comunitat amb competències en matèria de fauna protegida ha d'implementar en les zones de presència estable d'os.

Distingeix tres fases d'intervenció:

- una primera de diagnòstic, seguiment i execució de mesures proactives i d'inici de mesures aversives (aplicant tècniques de dissuasió);
- una segona, de captura i marcatge i de reforç de mesures aversives; i,
- una tercera, que preveu la captura i retirada de l'exemplar.

Finalment, detalla sis pautes d'intervenció segons les tipologies diferents d'os.

El Protocol inclou un apartat específic per a ossos alliberats i potencialment conflictius, i permet més flexibilitat a l'hora d'actuar. Així, en el cas que aquest exemplar pugui posar en risc la viabilitat del programa de consolidació de la població d'ossos en el seu conjunt, el Grup de Treball valorarà la conveniència i possibilitat de retirar l'exemplar.

El cas concret de l'os Goiat

Amb els antecedents d'atacs constatats durant el 2017 i el 2018 per l'os Goiat i d'acord amb les definicions d'aquest Protocol, aquest exemplar té la consideració d'os reiteradament depredador. Per tant, seguint el procediment d'intervenció, durant la propera primavera, coincidint amb el final del període d'hibernació, està previst reforçar les mesures aversives per intentar modificar el seu comportament i, segons els resultats obtinguts, després de la valoració del Grup de Treball de l'Os Bru als Pirineus, prendre la decisió pertinent d'acord amb el que estableix el Protocol.

En el marc d'aquest Protocol, l'estiu de 2018 es va organitzar un dispositiu de captura, mitjançant helicòpter, de l'os Goiat, ja que la bateria del seu collaret s'estava esgotant.

És la primera vegada que es feia un dispositiu d'aquesta mena al sud d'Europa. Després de diversos intents fallits a causa de l'orografia i del vent, es va poder capturar i canviar el collaret a la Val d'Aran el 16 d'octubre de 2018.

Moment de la captura de l'os Goiat

LA CASA DE L'OS BRU MILLORA ELS SEUS ESPAIS EXPOSITIUS

L'any 2018 el Departament de Territori i Sostenibilitat i el Fons FEADER han atorgat un ajut per valor de 13.239 € a l'Associació de la Casa de l'Os Bru dels Pirineus per millorar l'espai expositiu i fer altres accions de divulgació i sensibilització.

Els materials educatius i expositius que s'han dut a terme han estat, entre altres, els següents:

- **Joc de l'arbre genealògic dels ossos del Pirineu "Una família complicada"**: joc de lògica per treballar amb famílies i escoles, amb l'objectiu de comprendre l'evolució de la població d'ossos al Pirineu amb els exemplars procedents d'Eslovènia i la població nascuda al Pirineu.
- **Plafó sobre alimentació i rastres de l'os**: plafó didàctic per conèixer els diferents excrements de l'os segons la seva alimentació vinculada a l'estacionalitat.
- **Plafó de pautes de comportament**: aquest plafó respon a la necessitat de donar resposta a unes de les preguntes més freqüents que fan els visitants del centre: Què hem de fer si ens trobem un os?
- **Nou espai expositiu sobre apicultura, "L'espai de l'apicultor"**: on s'hi exposen diferents tipus d'arna, eines i els equips de protecció dels apicultors. Disposa d'un vídeo en què s'explica com s'ho empesca un os per trobar una arna sense protecció i menjar la mel.

En el marc d'aquest ajut s'han dut a terme altres accions com l'organització de la Festa de l'Ossa, celebrada el primer dissabte de primavera, que va acollir més d'un centenar de persones. Amb aquesta Festa es dona per tancat el període d'hivernada de l'os i s'inicia la nova obertura de la casa.

Casa de l'Os Bru dels Pirineus, a Isil © J. Antoni-Romero

PLANTACIONES DE FRUTALES PARA MEJORAR EL HÁBITAT DEL OSO PARDO

La Acció C3: 'Mejora del hábitat en las zonas de conectividad: prados de siega y frutos' del proyecto PIROSLIFE está llevándose a cabo gracias a la Fundación Oso Pardo (FOP) y cuenta con el apoyo económico de Endesa y la Fundación Biodiversidad del Ministerio para la Transición Ecológica.

El objetivo de la acción es mejorar la calidad trófica del oso pardo en zonas de conectividad del Pirineo leridano a través de plantaciones de 9.000 frutales y desbroces de matorral en 15 ha que faciliten el desarrollo de especies como el arándano y las umbelíferas.

El equipo de la FOP recogió 180 kilos de fruta en las áreas oseras del Pirineo leridano para que los frutales a plantar mantengan los ecotipos de la zona y con ello garantizar

la calidad y adecuación de los mismos. La semilla ha sido averiguada en el vivero de Tremp de Forestal Catalana, que ha proporcionado 7.000 plantones entre cerezos, mostajos, pudios y manzanos silvestres. Para alcanzar los 9.000 frutales y debido a la conveniencia de trabajar con manzanos injertados de variedades locales y con frambuesas, se realizaron contactos con expertos en ambas especies y se recogieron propágulos de frambuesas y esquejes de 30 variedades locales de manzanos.

Para la selección de los lugares estratégicos de actuación se contó con la cartografía derivada del análisis de conectividad realizado en el marco del proyecto. Las áreas finales de actuación son zonas del puerto de la Bonaigua y zonas del valle de

Isil, dentro del Parque Natural de l'Alt Pirineu y del espacio de la Red Natura 2000 "Alt Pallars" (ES5130003).

En una primera campaña de plantaciones en otoño 2018, se han plantado 4.500 frutales para el oso en terrenos pertenecientes a la Entidad Municipal Descentralizada de Isil i Alós con quien la FOP ha firmado un acuerdo de custodia del territorio.

Las actuaciones se han llevado a cabo con Franc Alou Ingeniería Ambiental y con la Escola d'Oficials Forestals que contrataron a trabajadores locales para, a su vez, contribuir a generar empleo en la zona.

Text: Fundación Oso Pardo

Campaña de plantación de frutales

Vivero de Tremp

ELS OSSOS GORMANDS. DANYS A L'APICULTURA A LA VAL D'ARAN.

Com és popularment conegut, els ossos són uns grans afeccionats a la mel. De fet, consumeixen tant la mel com les larves (polls) dels panells de cria. Així, d'una arna n'obtenen calories i proteïnes.

A la Val d'Aran hi ha una trentena d'assentaments grans (d'entre 20 i 80 caixes), distribuïts uniformement per tota la vall fins a uns 1.400 m d'altitud.

El nombre d'atacs i danys produïts pels ossos en assentaments apícoles ha augmentat en els darrers dos anys. Des del 2016 al 2017 el nombre d'atacs i de caixes malmeses s'ha triplicat. L'increment és sorprenent, tenint en compte que la població d'ossos no ha augmentat tan dràsticament, el nombre d'assentaments apícoles és estable i el percentatge d'assentaments protegits continua sent d'un 30% aproximadament.

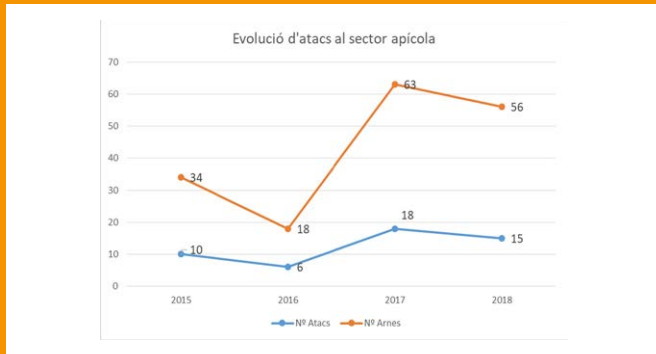

Figura 1. Evolució del nombre d'atacs i caixes afectades

Es podria pensar que la causa dels atacs és la manca de protecció de les arnes. Tanmateix, el 80% dels atacs han tingut lloc en assentaments protegits amb tancament elèctric. Les dues localitats més afectades, Arres i Mont, que han patit el 65% (34 arnes de 52) de les baixes, presentaven proteccions de dos, tres i fins a quatre tancaments elèctrics concèntrics. Fins i tot es dona la paradoxa que els assentaments protegits tenen tres vegades més risc de ser atacats. El motiu no és un altre que l'especialització d'alguns exemplars en assaltar determinats assentaments que estan en la seva zona de campeig preferent, atès que un elevat nombre d'atacs tenen lloc en ubicacions molt concretes.

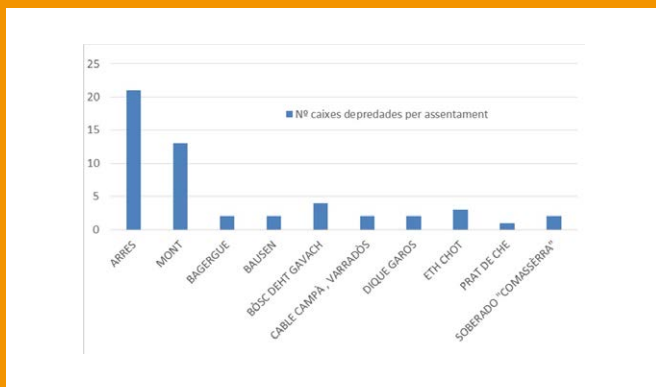

Figura 2. Nombre de caixes malmeses per assentament (2018)

Pel que fa al tipus de protecció, els tancaments habituals amb un o dos tancats elèctrics s'han demostrat ineficients davant d'un exemplar especialitzat. A les fotografies es pot veure (abans i després de l'atac) com un assentament, en aquest cas el d'Arres, protegit amb tres barreres de fil elèctric i un filferro també electrificat entre les diverses barreres, acaba finalment sent atacat.

Triple tancat amb un filferro addicional entre línies. Es pot observar la zona esbarbada per l'os.

El tancat de la foto anterior és finalment assaltat per l'os.

Tancat semifix amb electrificació exterior. S'observa l'intent de túnel fet per l'os a la cantonada del tancat

En canvi, la mesura de protecció que sí que ha demostrat ser eficient ha estat la construcció de tancaments semifixos amb una barrera elèctrica exterior. Malgrat que cal acabar de reforçar la part inferior, ja que van aconseguir entrar fent un túnel, aquesta infraestructura ha aconseguit reduir del 2017 al 2018 de vint a dues caixes malmeses a una dels assentaments més afectats de l'Aran. L'objectiu és, doncs, anar protegint amb aquests tancats semifixos els assentaments més afectats i amb tancat elèctric "clàssic" la resta d'assentaments per evitar que nous exemplars es vagin especialitzant.

Cova de l'os Goiat, any 2017

LA COMISSIÓ EUROPEA DECIDEIX COBRIR TOTS ELS DANYS QUE PROVOQUIN ELS GRANS CARNÍVORS COM ELS LLOPS O ELS OSSOS

A partir d'ara, els fons de la Unió Europea garantirán també el pagament del 100% del cost de les inversions que els ramaders facin per prevenir els danys que provoquin els llops i els ossos. Per exemple, aixecar tancats elèctrics als camps o adquirir gossos de protecció de ramats.

L'objectiu d'aquesta decisió és ampliar el suport a la ramaderia localitzada en els indrets amb presència de gran carnívors.

El suport per ajudar a resoldre els conflictes associats amb la conservació dels animals protegits es pot atorgar amb fons de la UE, en particular amb el Fons Europeu Agrícola per al Desenvolupament Rural (FEADER), i amb els ajuts d'Estat.

La Unió Europea permet als Estats membres reemborsar el 100% dels anomenats costos indirectes, com els costos veterinaris derivats del tractament d'animals ferits i els costos laborals relacionats amb la recerca d'animals desapareguts després d'un atac d'un animal protegit.

La neu i el fred de l'hivern provoquen que l'aliment ja no estigui disponible per als ossos i aquests, a finals de novembre i principis de desembre, preparen una cova –ossera- per passar aquest període. Per a la ubicació d'aquestes osseres, els ossos trien llocs de vegetació impenetrable i pendents de molt difícil accés.

Entren en un estat de letargia hivernal que redueix la seva temperatura en quatre o cinc graus i fa descendir la seva cadència respiratòria i el seu ritme cardíac de 45 a unes 10 pulsacions per minut.

La climatologia, el sexe, l'edat i l'estat sexual influeixen molt en la durada de la hibernació: en mascles dura menys que en femelles; en femelles menys que en femelles prenyades. En hiverns suaus i a baixes latituds s'ha comprovat que alguns exemplars no hibernen ja que tenen disponibilitat d'aliments.

Durant la hibernació, els ossos perden un terç del seu pes, principalment greix, però també musculatura, que tornen a recuperar ràpidament durant la primavera. Les femelles prenyades pareixen a final de gener i es mantenen a la cova amb els cadells; els alleten fins a l'abril, quan surten definitivament.

ALLIBERAMENT DE DUES OSSOS AL BERN

L'octubre passat es van alliberar dues osses, la Claverina i la Sorita, al Bearn, França. Procedeixen d'Eslovènia.

La Claverina té 7 anys i pesa 140 kg. La Sorita en té 8, i en pesa 150. Són, per tant, dues osses joves i, segons les autoritats eslovenes, ja haurien de donar a llum a cadells l'any que ve.

L'OS BRU AL MÓN

L'os bru s'estén per Nord-Amèrica, Àsia i Europa. Actualment queden uns 200.000 ossos bruns al món. Des de mitjan del segle XIX ha perdut la meitat dels seus efectius i del seu hàbitat. Tret de l'antiga Unió Soviètica, Alaska i Canadà, només queden poblacions aïllades a Europa, als Estats Units i a zones d'Àsia central. Gràcies a molts esforços, algunes d'aquestes poblacions aïllades s'estan recuperant.

A part de l'os bru, que és el que trobem als nostres boscos, al món hi ha set espècies més: l'os polar, l'os negre americà, l'os negre asiàtic, l'os tibetà, l'os malai, l'os d'antifaç i l'os panda.

CRÈDITS

Oficina tècnica LIFE+ PiroLife Catalunya

Generalitat de Catalunya
Dr. Roux, 80
08017 Barcelona
Tel. 935 674 200

Oficines d'acció territorial del projecte LIFE+PiroLife

Parc Natural de l'Alt Pirineu
Carrer de la Riba, 1
25595 Llavorsí
Tel. 973 622 335

Conselh Generau d'Aran
Passèg dera Libertat, 16
25530 Vielha
Tel. 973 641 801

 /Piroslife
 @Piroslife
 www.piroslife.cat

 Generalitat de Catalunya

 Conselh Generau d'Aran

 Universitat de Lleida

Amb el suport de:

